

Finansdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato: 4. september 2023

Høringsinnspill – NOU 2023: 15 – gjennomføring av direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD) i norsk rett

Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv har som mandat å bistå myndighetene i arbeidet med å fremme OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv («OECDs retningslinjer») og behandle enkeltsaker. Som offentlig oppnevnt fagorgan for retningslinjene, ønsker Kontaktpunktet å bidra med faglige innspill i saker som berører retningslinjene. Aktsomhetsmodellen i OECDs retningslinjer ligger til grunn for flere krav i direktivet om bærekraftsrapportering, og OECDs retningslinjer blir også gjennomgående vist til i de detaljerte rapporteringsstandardene («European Sustainability Reporting Standards – ESRS»). Aktsomhetsvurderinger etter OECDs retningslinjer bør derfor være fremgå tydelig i arbeidet med å gjennomføre direktivet og veilede om det, når det er gjennomført i norsk rett. Videre må rapporteringsdirektivet ses i sammenheng med EUs arbeid med et direktiv om aktsomhetsvurderinger med hensyn til bærekraft («Corporate Sustainability Due Diligence Directive»), som til dels overlapper med området åpenhetsloven regulerer.

OECDs retningslinjer ble oppdatert i juni 2023 for å sikre at retningslinjene forblir relevante («fit for purpose») i lys av samfunnsmessige utfordringer og konteksten for internasjonalt næringsliv. Formålet med retningslinjene er å fremme næringslivets bidrag til en bærekraftig utvikling og håndtere negative virkninger på mennesker, planet og samfunn som er knyttet til forretningsvirksomhet. Retningslinjene omfatter alle forhold som er relevante for bærekraft, herunder de bærekraftsforhold som omfattes av CSRD. Retningslinjene er ikke rettslig bindende, men gir uttrykk for myndighetenes forventninger til næringslivet som opererer i eller fra OECD-land og andre land som har sluttet seg til retningslinjene. De har dermed et bredt nedslagsfelt.

Kontaktpunktet vil berømme utvalget for et grundig arbeid med å samordne ulike krav til rapportering om bærekraftsforhold i regnskapsloven og annet relevant regelverk.¹ CSRD vil bli et viktig virkemiddel for å fremme bærekraftig forretningsdrift, hvilket også står sentralt i OECDs retningslinjer. Kontaktpunktets innspill knytter seg i all hovedsak til OECDs retningslinjer og aktsomhetsmodellen i retningslinjene. Enkelte merknader berører samtidig åpenhetsloven, da det er overlapp mellom rapporteringskravene etter CSRD og lovens § 5. Åpenhetsloven stiller krav til større virksomheter om å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer, og til redegjørelse om disse.

Definisjonen av bærekraftsforhold i direktivet overlapper med det tematiske innholdet i OECDs retningslinjer: «miljømessige, sosiale og styringsmessige forhold, inkludert forhold som gjelder arbeidstakere, respekt for menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser». OECDs retningslinjer legger samtidig opp til en bredere tilnærming til bærekraft og ansvarlig næringsliv. I tillegg til miljø, sysselsetting og samarbeid mellom partene i arbeidslivet, menneskerettigheter og anti-korrupsjon, handler OECDs retningslinjer også om forbrukerinteresser, vitenskap og teknologi, konkurranseforhold og skatt.

I oppdateringen av OECDs retningslinjer, vedtatt i juni 2023, ble det blant annet gjort viktige endringer når det gjelder forventninger til selskapene om offentliggjøring av opplysninger og miljøvern. Endringene i miljøkapittelet (Kapittel IV) innebærer at selskaper forventes å basere seg på internasjonale mål om klimaendringer og biologisk mangfold, herunder Parisavtalen og Naturavtalen. Som eksempler på negative miljøvirkninger, angis nå klimaendringer; tap av biologisk mangfold; degradering av land, marine og ferskvanns økosystemer; avskoging; forurensning av luft, vann og jord; dårlig håndtering av avfall, herunder farlige stoffer. Flere av disse overlapper med miljø- og klimaforholdene det skal rapporteres om etter CSRD, hvilket er begrensning av klimaendringer; klimatilpasning; vann og marine ressurser; ressursbruk og sirkulær økonomi; forurensning; biologisk mangfold og økosystemer.

Kjernen i OECDs retningslinjer er forventningen om at selskaper utfører såkalte *risikobaserte aktsomhetsvurderinger*. Det innebærer å *kartlegge, forhindre, begrense og gjøre rede for faktiske og potensielle negative konsekvenser* (virkninger), jf. Kapittel II, punkt 11 i retningslinjene. I oppdateringen av retningslinjene, ble anbefalingene når det gjelder aktsomhetsvurderinger oppdatert og utdypet i kommentarene. De knyttes nå tett opp til OECDs veileder om aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (2018).

OECDs retningslinjer, sammen med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), utgjør viktige instrumenter når det gjelder å tolke flere

---

¹ Samordning av bærekraftsinformasjon etter taksonomiforordningen artikkel 8, bærekraftinformasjon etter offentliggjøringsforordningen artikkel 11, rapportering om likestilling etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26, rapportering etter åpenhetsloven § 5 og land-for-land rapportering etter regnskapsloven § 3-3d og verdipapirhandeloven § 5-5 a.

av kravene i CSRD. Det gjelder særlig kravene til rapportering om aktsomhetsvurderinger med hensyn til bærekraft. Det har vært et viktig formål å sikre samsvar med disse instrumentene, jf. pkt 31 i fortalen til direktivet:

To ensure consistency with international instruments such as the UN 'Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework' ('UN Guiding Principles on Business and Human Rights'), the OECD Guidelines for Multinational Enterprises and the OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct, the due diligence disclosure requirements should be specified in greater detail than is currently the case in point (b) of Article 19a(1) and point (b) of Article 29a(1) of Directive 2013/34/EU. Due diligence is the process that undertakings carry out to identify, monitor, prevent, mitigate, remediate or bring an end to the principal actual and potential adverse impacts connected with their activities and identifies how undertakings address those adverse impacts. Impacts connected with an undertaking's activities include impacts directly caused by the undertaking, impacts to which the undertaking contributes, and impacts which are otherwise linked to the undertaking's value chain. The due diligence process concerns the whole value chain of the undertaking including its own operations, its products and services, its business relationships and its supply chains. In line with the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, an actual or potential adverse impact is to be considered a principal impact where it ranks among the greatest impacts connected with the undertaking's activities based on: the gravity of the impact on people or the environment; the number of individuals that are or could be affected, or the scale of damage to the environment; and the ease with which the harm could be remediated, restoring the environment or affected people to their prior state.

Til tross for at definisjonen av bærekraftsforhold gjelder miljø, sosiale og styringsmessige forhold, vektlegges ofte miljø og klima i bærekrafts-sammenheng. Det gjelder også utvalgets rapport. Gjennomgangen av globale rammeverk for en bærekraftig utvikling i utvalgets utredning (punkt 2.4) omfatter kun FNs verdensmål for en bærekraftig utvikling, Europas grønne giv og den norske tilnærmingen til disse. Det gis imidlertid ingen oversikt over de to instrumentene fra FN og OECD, som kravet til rapportering om aktsomhetsvurderinger i CSRD er basert på. Utvalget foreslår å gjennomføre artikkel 2 pkt f) i ny regnskaplov § 2-4 som følger:

6. en beskrivelse av
  - a. den regnskapspliktiges aktsomhetsvurderinger som gjelder bærekraftsforhold, inkludert aktsomhetsvurderinger i samsvar med lovkrav,
  - b. de viktigste faktiske eller potensielle virkningene knyttet til foretakets virksomhet og verdikjede, inkludert foretakets produkter og tjenester, forretningsforhold og forsyningskjeden, gjennomførte tiltak for å identifisere og overvåke disse virkningene, samt andre virkninger foretaket er forpliktet til å identifisere etter andre EU-regler om å gjøre aktsomhetsvurderinger,

- c. *tiltak som er iverksatt for å forhindre, begrense og utbedre faktiske eller potensielle skadevirkninger, og resultatet av slike tiltak.*

De detaljerte rapporteringsstandardene, ESRS, inneholder videre omfattende henvisninger til OECDs retningslinjer og UNGP, hvilket bekrefter behovet for god kunnskap og forståelse av disse rammeverkene og av menneskerettighetene som sådan. Kontaktpunktet vil derfor fremheve at en i det videre arbeidet med gjennomføring av direktivet, også bør gi en god oversikt over OECDs retningslinjer og UNGP. Helt sentralt er metoden aktsomhetsvurderinger og hvordan en går frem for å «forhindre, begrense og utbedre faktiske eller potensielle skadevirkninger», jf. utvalgets forslag til § 2-4 punkt 6. CSRD og ESRS baserer seg her i stor grad på aktsomhetsmodellen i OECDs retningslinjer og OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (2018). Det fordrer en god gjennomgang av disse i arbeidet med å gjennomføre og veilede om regelverket, herunder gjennom forskrift. Se eksempelvis følgende referanser i ESRS, der OECDs retningslinjer og UNGP er sentrale. Enkelte steder nevnes også FNs Global Compact. OECDs retningslinjer og UNGP er forhandlet og vedtatt av stater, mens Global Compact er FNs frivillige initiativ for samarbeid med næringslivet.

ESRS 1 General Requirements

Due diligence is the process by which undertakings identify, prevent, mitigate and account for how they address the actual and potential negative impacts on the environment and people connected with their business. These include negative impacts connected with the undertaking's own operations and its upstream and downstream value chain, including through its products or services, as well as through its business relationships. Due diligence is an on-going practice that responds to and may trigger changes in the undertaking's strategy, business model, activities, business relationships, operating, sourcing and selling contexts. This process is described in the international instruments of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises.

ESRS S1 Own Workforce

The undertaking shall disclose the following information regarding identified cases of severe human rights incidents (e.g., forced labour, human trafficking or child labour): (a) the number of severe human rights incidents connected to the undertaking's workforce in the reporting period, including an indication of how many of these are cases of non-respect of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work or OECD Guidelines for Multinational Enterprises. If no such incidents have occurred, the undertaking shall state this; and (b) the total amount of fines, penalties and compensation for damages for the incidents described in (a) above, and a

reconciliation of the monetary amounts disclosed in the most relevant amount in the financial statements.

ESRS S2 Workers in the value chain

The undertaking shall describe its human rights policy commitments that are relevant to value chain workers, including those processes and mechanisms to monitor compliance with the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work or OECD Guidelines for Multinational Enterprises¹¹³. In its disclosure, it shall focus on those matters that are material in relation to, as well as the general approach to: (a) respect for the human rights, including labour rights, of workers; (b) engagement with value chain workers; and (c) measures to provide and/or enable remedy for human rights impacts.

ESRS S3 Affected Communities

In fulfilling the requirements set out by Disclosure Requirement ESRS S3-3, the undertaking may be guided by the content of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises focused on remediation and grievance mechanisms.

Utvalget legger til grunn at det enkelte foretaket vil kunne samordne og inkludere redegjørelsen etter åpenhetsloven § 5 i bærekraftsrapporteringen etter forslaget til regnskapslov ny § 2-4 og ESRS. Det vises også til EUs arbeid med et direktiv om aktsomhetsvurderinger med hensyn til bærekraft. Utvalget vurderer imidlertid ikke betydningen av overlapp mellom innholdet i kravene til rapportering etter CSRD og åpenhetsloven § 5. Tematisk favner CSRD bredere enn åpenhetsloven, som er begrenset til grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Men det er betydelig overlapp når det gjelder hvilken informasjon som skal rapporteres etter CSRD (faktiske og potensielle virkninger; tiltak som er iverksatt og resultatet av disse m.v.) og åpenhetsloven § 5. Etter åpenhetsloven § 5, skal større virksomheter offentliggjøre en redegjørelse om aktsomhetsvurderinger som minst skal inneholde:

- a. en generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold*
- b. opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger*
- c. opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene.*

Redegjørelsen etter åpenhetsloven skal være «lett tilgjengelig» på virksomhetens nettside. Det bør vurderes om utvalgets forslag om å inkludere redegjørelsen om aktsomhetsvurderinger i årsberetningen vil oppfylle dette formål.

Det er videre ulikheter i ordlyden i utvalgets begrepsbruk og åpenhetsloven, som en bør tilstrebe å harmonisere. Utvalget benytter begrepet «virkninger» og «skadevirkninger», mens åpenhetsloven tar i bruk begrepet «negative konsekvenser». Kontaktpunktet vurderer at utvalgets begrepsbruk her kan være mer hensiktsmessig og pedagogisk. Videre benyttes begrepet «forsyningskjede» i utvalgets lovforslag, mens åpenhetsloven benytter «leverandørkjede». Her er sistnevnte et innarbeidet begrep; eventuelt bør begrepet «verdikjede» benyttes der det er tale om «value chain».

Utvalget foreslår justeringer i definisjonen av «større virksomheter» i åpenhetsloven for å sikre samsvar med kategorier av foretak og konserner i regnskapsdirektivet og forslag til gjennomføring av disse i regnskapsloven. Det legges til grunn at endringene berører et lite antall foretak, og at konsekvensene av endringene vil være begrensede. Kontaktpunktet har ikke foretatt en vurdering av hva endringene betyr for hvor mange virksomheter som omfattes av åpenhetsloven, men vil påpeke viktigheten av at regelverket har bred utbredelse, ikke minst av hensyn til å sikre like konkurransevilkår i næringslivet. Dette er også et av formålene med OECDs retningslinjer.

Med vennlig hilsen

Frode Elgesem
Kontaktpunktleder

Kristel Tonstad
Fagdirektør